

Milieubeleidsplan SVRZ 2021-2025

Hart voor duurzame zorg

Milieubeleidsplan SVRZ 2021-2025

Inhoudsopgave

	Blz.
1. Inleiding	3
2. Visie op duurzaamheid	3
3. Doelstellingen en ambities	5
3.1 Duurzame huisvesting	7
3.2 Energiemanagement	9
3.3 Duurzaam inkoopbeleid	9
3.4 Duurzaam vervoer	10
3.5 Afvalstromen en waterverbruik	12
3.6 Biodiversiteit en klimaatadaptatie	14
4. Duurzaamheid borgen in organisatie	14
4.1 Duurzaamheid in leefwereld en gedrag medewerkers	14
4.2 Duurzaamheid borgen in kwaliteitssysteem	15
5. Wet Milieubeheer en Energie-audit (EED)	16
Bijlage	
Resumé acties per jaar	17

1. Inleiding

SVRZ wil duurzaamheid verder ontwikkelen en borgen in de bedrijfsvoering van de organisatie. Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is belangrijk en vormt een vaste waarde voor de bedrijfsvoering binnen SVRZ. Duurzaamheid hoort daar nadrukkelijk bij en maakt onderdeel uit van de visie en de bedrijfsvoering van de zorgorganisatie. Het milieubeleidsplan van SVRZ wordt geactualiseerd met onderhavig document.

Er wordt al jaren bewust geïnvesteerd op het gebied van milieu en duurzaamheid, in de bedrijfsvoering en met name bij realisatie van bouwprojecten en de energietransitie. Hiertoe is het Masterplan Energietransitie SVRZ opgezet, waarin de doelstellingen om te komen tot een maximale reductie van de CO₂ footprint zijn vastgesteld en geconcretiseerd. SVRZ is duurzaam op weg om deze ambitieuze doelstellingen daadwerkelijk te realiseren voor 2030.

Voor SVRZ is het nu van belang om de visie op duurzaamheid en daarbij horende concrete en realistische doelstellingen voor de komende jaren en langere termijn voort te zetten.

Duurzaamheid is geborgd in de bedrijfsvoering van SVRZ en gaat de komende jaren steeds nadrukkelijker onderdeel uitmaken van de bedrijfsprocessen. SVRZ is voornemens om over te gaan tot milieucertificering om prestaties op duurzaamheid en milieubeleid aantoonbaar te toetsen.

In dit beleidsstuk worden ambities en kansen op het gebied van duurzaamheid geformuleerd en doelstellingen gesteld. De doelstellingen voor de periode 2021-2025 zijn concreet en helder en sluiten aan op de zorgvisie en het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen van SVRZ.

2. Visie op duurzaamheid

Wereldwijd worden vaak drie kernwoorden gehanteerd als het gaat over duurzaamheid: **People**, **Planet** en **Profit**. In dit milieubeleidsplan zijn met name de invalshoeken Planet (**energiezuinigheid**) en Profit (**verdiencapaciteit**) uitgangspunten om te komen tot concrete milieudoelstellingen.

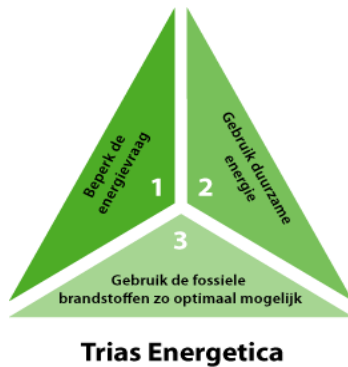
De eerste P van people vormt de basis voor het strategisch beleid van SVRZ: goede zorg voor onze cliënten en goede arbeidsomstandigheden voor medewerkers en vele vrijwilligers. Het Arbo-beleid van SVRZ is in een separaat beleidsstuk vastgesteld en valt buiten de scope van dit document.

Woonkwaliteit, gezondheid en arbeidsomstandigheden worden echter wel te allen tijde meegewogen bij de doelstellingen en maatregelen die in het onderhavige milieubeleidsplan zijn vermeld. Duurzaamheid is voor alle medewerkers van SVRZ van belang. En om de beoogde resultaten te boeken is medewerking en bewustwording binnen alle geledingen van de organisatie benodigd.

De focus van het milieubeleid van SVRZ ligt nu en de komende jaren vooral op reductie van de totale CO₂ uitstoot van de organisatie door het beperken van fossiel energieverbruik en het maximaal gebruiken van duurzame hernieuwbare energie. Daarmee sluit de visie van de organisatie aan op het landelijk overheidsbeleid en klimaatdoelstellingen die Europees en wereldwijd worden vastgesteld. Beperking van het energiegebruik en gebruik maken van duurzaam opgewekte energie is voor de

organisatie ook bedrijfseconomisch het meest interessant. Er is sprake van een positieve prikkel, omdat de energiebesparingen zich omzetten in lagere exploitatiekosten, zodat er meer geld overblijft voor daadwerkelijke zorg voor onze cliënten.

De energietransitie van met name bestaand zorgvastgoed is een enorme opgave. Om de doelstellingen op het gebied van beperken van de CO₂-uitstoot te behalen wordt gebruik gemaakt van de principes van Trias Energetica.

Eerste stap: **Beperk de energievraag.** Bijvoorbeeld door goede gebouwisolatie, zuinige elektrische apparatuur, toepassen LED verlichting, maar ook door bewustwording en gebruikersgedrag. Hiertoe heeft SVRZ vele energiemaatregelen volgens de energie audits de afgelopen jaren gerealiseerd en worden energiemaatregelen op vervangingsmomenten uitgevoerd.

Tweede stap: **Gebruik duurzame energie.** Bij inkopen van energie staat groene duurzaam opgewekte energie centraal. Daarnaast wordt door SVRZ op 20 locaties zelf duurzame energie opgewekt met zonnepanelen en worden zonneboilers en warmtepompen toegepast. Waar mogelijk gaat SVRZ over op all-electric. Dit wordt bij bouwprojecten en zogenaamde 'energie-renovaties' van bestaande gebouwen volop toegepast.

Derde stap: **Gebruik de fossiele brandstoffen zo optimaal mogelijk.** Bijvoorbeeld door energiezuinige installaties met een laag gasverbruik en hoog rendement toe te passen of hybride installaties met warmtepompen in combinatie met gasgestookte installaties. En beperk het gebruik van auto's met een hoge CO₂ uitstoot.

Duurzaamheid is uiteraard breder dan het gebruik van fossiele brandstoffen beperken. Voor SVRZ geldt als ouderenzorgorganisatie echter dat de totale milieubelasting voor het merendeel wordt veroorzaakt door het energiegebruik van de gebouwen waarin onze cliënten verblijven. De uitgevoerde energie-audits en CO₂ rapportages geven hiervan een goed beeld. Mobiliteit speelt ook een rol bij de CO₂ uitstoot van de organisatie. Daarom heeft SVRZ in 2019 al 20 stuks elektrische bedrijfsauto's aangeschaft en wordt bij vervanging van het wagenpark bezien of elektrische auto's een goed alternatief voor de bedrijfswagens met fossiele brandstofmotor zijn.

In de volgende hoofdstukken wordt per milieuthema nader uitgewerkt hoe we de CO₂ uitstoot de komende jaren en in de verdere toekomst verder willen verlagen en hoe we andere milieu aspecten in de bedrijfsvoering zo milieubewust mogelijk kunnen realiseren.

3. Doelstellingen en ambities

In dit hoofdstuk worden de doelstellingen voor de periode 2021-2025 geformuleerd en de ambities voor de lange termijn. Vervolgens worden deze in de paragrafen 3.1 t/m 3.5 per milieuthema verder uitgewerkt.

De doelstelling uit het milieubeleidsplan 2017-2020 om 10% CO₂ emissiereductie te realiseren in deze periode t.o.v. 2015 bleek een te voorzichtige ambitie. SVRZ heeft in 2020 t.o.v. het eerste referentiejaar 2018 de CO₂-uitstoot met maar liefst 28 % gereduceerd. In dit milieubeleidsplan worden de ambities op het gebied van duurzaamheid en milieu en concrete doelstellingen voor verdere beperking van de CO₂-uitstoot uitgewerkt en geactualiseerd. Daarbij vormt het “Masterplan Energietransitie SVRZ, vol gas van het gas af” (BS 20.399 d.d. juni 2020) een belangrijk uitgangspunt voor de verdere reductie van de CO₂ footprint van de organisatie.

Masterplan energietransitie SVRZ “vol gas van het gas af”

Voor de doelstellingen wordt tevens gekeken naar milieumaatregelen en thema's uit de Milieuthermometer van het Milieu Platform Zorg (MPZ). Goede voorbeelden van MPZ en andere zorginstellingen kunnen voor SVRZ aanleiding vormen om bepaalde milieumaatregelen te gaan toepassen of hiervoor het beleid of bedrijfsproces aan te passen.

Doelstellingen milieubeleid 2021-2025:

- Uitvoeren van de energierenovaties volgens het masterplan energietransitie (par.3.1)
- Opstellen CO₂-routekaart zorgvastgoed SVRZ (par. 3.1)
- Toepassen van zonnepanelen voor opwekking van duurzame energie (par. 3.1)
- Energielabel bij energierenovatie; streven is label B of beter (par. 3.1)
- Beperken gebruik fossiele brandstof noodstroomaggregaten (par. 3.1)
- Energiemonitoring t.b.v. energietransitie (par 3.2)
- Duurzaam inkoopbeleid opstellen en uitvoeren (par. 3.3)
- Inkoop van duurzame energie (par. 3.3)
- Reductie woon-werkverkeer en dienstreizen (par. 3.4)
- Vervangen fossiele brandstofauto's door elektrische bedrijfsauto's (par. 3.4)
- Afvalscheiding verder verduurzamen en monitoren (par. 3.5)

- Reductie papier gebruik (par. 3.5)
- Bio-diversiteit op locaties vergroten (par. 3.6)
- Klimaatadaptatie, waterberging, regenwater en half-verhardingen toepassen (par. 3.6)
- Certificeren milieubeleid met Milieuthermometer (par. 4.1)
- Deelname Green Deal Zorg 2.0 (par. 4.1)
- Gebruik Milieubarometer en publiceren van CO₂ rapportage (par. 4.2)
- Uitvoeren van erkende energiemaatregelen zorgsector (par. 5)

Ambities reductie CO₂-uitstoot SVRZ

De EU heeft met de Europese Green Deal de klimaatdoelstellingen voor 2030 aangescherpt. In het klimaatdoelstellingsplan 2030, is vastgelegd dat de netto-uitstoot van broeikasgassen uiterlijk in 2030 met minstens 55% moet zijn verlaagd. En tegen 2050 wil de EU klimaatneutraal zijn.

Het huidige klimaatakkoord in Nederland en de Zeeuwse Regionale Energie Strategie (RES) gaan nog uit van minimaal 49% CO₂-reductie in 2030. Dit wordt waarschijnlijk door een nieuwe regering verder aangescherpt voor de komende kabinetsperiode om aan te sluiten op de Europese klimaatdoelen. Duidelijk is dat de overheid duurzaamheid in de bedrijfsvoering van bedrijven en instellingen verder zal gaan stimuleren om de uitstoot van broeikasgassen zo snel mogelijk te verlagen en de energietransitie aan te jagen.

SVRZ heeft met het Masterplan Energietransitie de ambities voor de CO₂-emissiereductie fors aangescherpt.

SVRZ streeft ernaar om de **CO₂-uitstoot** ten opzichte van referentiejaar 2018 **in 2025 met 50% te verlagen**.

SVRZ streeft ernaar om uiterlijk **in 2030** de CO₂-uitstoot met **95% te reduceren** t.o.v. het referentiejaar 2018, door uitvoering van het Masterplan Energietransitie. Dat wil zeggen dat al het eigen vastgoed volledig van het gas af en all-electric is, dat we groene stroom (in Nederland opgewekt en met GVO's) inkopen, en dat de bedrijfsauto's zo min mogelijk gebruik maken van fossiele brandstoffen.

Duurzaamheid en milieubeleid vormen een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van SVRZ. Voor **2050** streeft SVRZ ernaar om een volledig **CO₂ neutrale bedrijfsvoering** te realiseren.

3.1 Duurzame huisvesting

Het **Masterplan Energietransitie** omschrijft op welke wijze SVRZ de CO₂-reductie wil bewerkstelligen. Voor de relatief jonge vastgoedportefeuille van SVRZ en in de context van de Zeeuwse regio is het overgaan **van gas naar elektriciteit** (all-electric) als energieconcept voor de warmtelevering het meest geschikt. Daarbij wordt vooral ingezet op het toepassen van elektrische **warmtepompen**. In het Masterplan Energietransitie is op een aantal locaties tevens het verbeteren van de thermische isolatieschil opgenomen, door triple glas toe te passen. Hiermee kan op korte termijn, dus voor 2030, echt resultaat worden bereikt als het gaat om het beperken van de energievraag, het gebruik van duurzame energie en het beperken van de CO₂-emissie voor bestaand zorgvastgoed.

Per locatie is in het masterplan voorzien wanneer een 'energie renovatie' van bestaande gebouwinstallaties wordt uitgevoerd en wat de geraamde investeringskosten daarbij zijn. Dit wordt met de **CO₂-Routekaart Zorgvastgoed** vertaald naar een prognose van de CO₂-uitstoot per jaar.

Nieuwbouw van zorgvastgoed is in de periode 2020-2025 niet voorzien voor de SVRZ-locaties. Ook het acquireren van nieuwe locaties is momenteel niet aan de orde. Dit heeft te maken met de relatief jonge gebouwen en al eerder uitgevoerde renovaties en verduurzaming van het vastgoed.

Bij het verduurzamen van de huisvesting is het moment waarop een investering wordt gedaan cruciaal voor het te bereiken rendement. Bij de realisatie van nieuwbouw is het evident dat er binnen de beschikbare financiële middelen maximaal gebruik wordt gemaakt van energiezuinige technieken en duurzame bouwmaterialen. Voor alle nieuwbouw, zowel woningbouw als utiliteitsbouw, geldt dat de vergunningaanvragen vanaf 1 januari 2021 moeten voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Die eisen vloeien voort uit het Energieakkoord voor duurzame groei en uit de Europese Energy Performance of Buildings Directive (EPBD). BENG is gebaseerd op een driestappenstrategie om een energiezuinig ontwerp te maken, de Trias Energetica. Op dit principe is ook het onderhavige milieubeleidsplan gebaseerd.

Een tweede moment (na nieuwbouw) waarop een investering in duurzaamheid maximaal rendement oplevert is een renovatie. Als de technische installaties aan vervanging toe zijn aan het einde van de technische levensduur, is de investering meestal geheel of grotendeels afgeschreven. Dat is een ultiem moment om niet één op één bijvoorbeeld de CV ketel en gasboiler te vervangen, maar in plaats daarvan te bezien hoe de installatie energiezuiniger en zo mogelijk gas-loos kan worden. De terugverdientijd van een duurzame installatie is bij een geplande renovatie korter omdat er geen of nauwelijks kapitaalvernietiging plaatsvindt. Je kunt dan spreken van een **energie renovatie** en met het gebouw een 'energiesprong' maken. SVRZ heeft bij diverse renovatieprojecten in de afgelopen jaren op deze wijze al forse energiebesparingen en CO₂-emissiereductie gerealiseerd door het toepassen van elektrische warmtepompen, zonneboilers, zonnepanelen en het verbeteren van de (dak)isolatie. In het Masterplan Energietransitie SVRZ zijn voor al het vastgoed in eigendom de geplande investeringsmomenten in beeld gebracht. Voor de periode 2021-2025 is SVRZ voornemens om de geplande energierenovatieprojecten volgens het masterplan te realiseren. Daarmee gaat SVRZ **"vol gas van het gas af"**.

Bij het uitvoeren van het masterplan energietransitie en energiebesparende maatregelen wordt gebruik gemaakt van de natuurlijke investeringsmomenten uit het LTOP (lange termijn onderhoudsplan). In het LTOP zijn de vervangingscycli voor technische installaties opgenomen en wordt aangesloten bij de planning van het masterplan. Tevens worden de energiemaatregelen volgend uit de energie-audit EED en Informatieplicht opgenomen in het LTOP, zodat SVRZ beschikt over een duurzaam meerjaren onderhoudsplan en energiebesparingsplan (EBP).

SVRZ heeft in 2019-2020 op 20 locaties **6.600 zonnepanelen** geïnstalleerd op 20 eigen daken. Deze installaties wekken een aanzienlijke hoeveelheid duurzame energie op en dragen fors bij aan de beperking van de CO₂-uitstoot van de organisatie. In het Masterplan Energietransitie is voorzien dat op de daken van de 20 groepswoonings in Ter Schorre individuele installaties per 2 woningen kunnen worden gerealiseerd. Voor de komende periode 2021-2025 wordt onderzocht of er op de overige locaties ook mogelijkheden zijn om zonnepanelen toe te passen. Dit betreft veelal kleinschalige groepswoonings in een woonzorggebouw, waarin SVRZ participeert in een VvE. Voor zorggebouwen met kleinverbruikersaansluitingen bestaan sinds 2020 mogelijkheden voor ISDE subsidie. In overleg met de VvE's wordt bezien of zonnepanelen mogelijk zijn in de gezamenlijke woonzorggebouwen.

Een **Energie label** voor bestaande utiliteitsgebouwen is nog niet wettelijk verplicht. Dit is alleen bij verkoop een wettelijk verplichting. Voor kantoorgebouwen geldt een verplicht energielabel C of beter vanaf 2023. Het is wel goed om bij verbouwplannen of bij een energierenovatie vooraf een minimaal energielabel na te streven, zodat de doelstelling per project vooraf in beeld is. Als ambitie kan voor renovatie een opwaardering naar minimaal A-of B-label gelden. Het behalen van een bepaald energielabel na een verduurzaming is geen doelstelling op zich voor SVRZ, maar geeft wel richting aan de duurzame ambities per project en maakt het concreet. En een beter energielabel resulteert in de daadwerkelijke energiebesparingen en CO₂-reductie.

Het beperken van fossiele brandstof in de **noodstroomaggregaten** door gebruik te maken van nieuwe **bio-diesel** wordt onderzocht. Bij de installatie van het nieuwe noodstroomaggregaat op locatie SVRZ Ter Schorre wordt HVO100 als brandstof toegepast op een dieselaggregaat. Moderne dieselmotoren zijn hiervoor geschikt en dat wordt door de fabrikant ook gegarandeerd. Door toepassing van deze bio-brandstof wordt 89% CO₂-uitstoot beperkt in vergelijking met normale diesel. Na een proefjaar met het nieuwe aggregaat wil SVRZ deze duurzame brandstof ook toepassen in de overige vaste noodstroominstallaties (7 stuks) die voor deze nieuwe duurzame brandstof geschikt zijn.

3.2 Energiemanagement

SVRZ beschikt vanaf 2020 over een **online energieportaal** waarin de energieverbruiksgegevens van alle locaties worden geregistreerd. De grootverbruikersaansluitingen zijn voorzien van nieuwe slimme meters voor elektriciteit en gas van het meetbedrijf. Begin 2021 zijn de laatste kleinverbruikersaansluitingen tevens voorzien van slimme meters en via het nutsbedrijf gekoppeld aan het online energieregistratiesysteem. Ook de opwekking van de energie door de zonnepanelen wordt hierin geregistreerd. SVRZ heeft met het energieportaal een compleet en actueel inzicht in de energieverbruiken en eigen opwekking van duurzame energie. Het meetbedrijf levert een maandelijkse rapportage van de energieverbruiken aan. Zo nodig kan er worden bijgestuurd en wordt voldaan aan permanente energiemonitoring als verplichte energemaatregel.

Vanaf 2018 is per locatie in beeld wat het gas- en elektraverbruik per m² vloeroppervlak is, zodat er gericht gestuurd kan worden en de vorderingen en resultaten van energiebesparende maatregelen en energietransitie zichtbaar zijn op locatieniveau. Deze informatie wordt jaarlijks gebruikt om de CO₂-rapportage op te stellen.

Daarnaast investeert SVRZ bij vervanging van technische installaties in nieuwe meet- en regeltechniek voor **gebouwbeheersystemen** om de energie-efficiency van de installaties (hybride cv-installaties en warmtepompen) te monitoren en zo nodig bij te kunnen sturen. Energiemonitoring van grotere technische installaties via een gebouwbeheersysteem wordt naar verwachting binnen enkele jaren verplicht vanaf een bepaald opgesteld vermogen cv- en koelinstallaties. Voor SVRZ heeft dit vooral betrekking op de hoofdlocaties. SVRZ beschikt met de moderne gebouwbeheersystemen over de juiste middelen om hieraan te voldoen en de energieprestaties van de gebouwen te optimaliseren. Dit beleid wordt de komende jaren voortgezet met de realisatie van het masterplan energietransitie.

3.3 Duurzaam inkoop beleid

Maatschappelijk verantwoord inkopen (MVI), ook wel duurzaam inkopen, betekent dat er, naast op de prijs van de producten, diensten of werken ook wordt gelet op de effecten van de inkoop op milieu en sociale aspecten. Een duurzaam inkoopbeleid of MVI vormt een krachtig instrument om duurzaamheidsdoelstellingen te bereiken.

In het inkoopbeleid van SVRZ wordt vastgelegd dat milieueisen worden toegepast bij de inkoop van met name facilitaire en medische producten. In het separaat nader op te stellen inkoopbeleid wordt dit verder uitgewerkt voor verschillende productgroepen volgens de Milieuthermometer.

Energie inkoop

SVRZ heeft via Intrakoop vanaf 2017 al 100% groene elektriciteit ingekocht. Dit is echter Europese groene stroom en betekent dat er buitenlandse windenergie wordt geleverd. Voor de CO₂-uitstoot betekent dit dat er geen of slechts ten dele sprake is van in Nederland opgewekte groene stroom. De op deze wijze ingekochte 'groene stroom' dient in de berekening van de CO₂-footprint te worden gerekend als grijze stroom. Er wordt momenteel geen 'groen' gas ingekocht. Echt groen gas bestaat feitelijk niet, en wordt groen gecompenseerd met certificaten (bijvoorbeeld via bosaanplant). Omdat elektriciteit op een duurzame manier in Nederland kan worden opgewekt door gebruik te maken van hernieuwbare bronnen (met name zon en wind), zet SVRZ bij de energietransitie in op all-electric en

wordt het gasverbruik snel terug gebracht naar nul door het Masterplan Energietransitie uit te voeren.

Als ambitie streeft SVRZ naar inkoop van 100% groene stroom. Dus in Nederland en liefst regionaal in Zeeland opgewekte energie. Dit past in het stappenplan van de Trias Energetica en resulteert voor SVRZ in een forse afname van de ecologische footprint.

Pilot Zeeuwse Stroom

Vanaf najaar 2020 wordt voor locatie SVRZ Ter Valcke de elektriciteit duurzaam ingekocht direct van de leverancier Zeeuwind. Er wordt Zeeuwse Stroom (wind- en zon) ingekocht tegen Europese EPEX prijzen inclusief Garanties van Oorsprong (GVO's) voor in Nederland geproduceerde hernieuwbare energie. Daarmee mag deze ingekochte groene stroom tegen nul CO₂-emissie worden meegerekend in de CO₂-uitstoot. Locatie SVRZ Ter Valcke was voor het installeren van 850 zonnepanelen de grootste elektraverbruiker binnen de organisatie. Met het installeren van de warmtepompen blijft de locatie nog een grote verbruiker van elektriciteit die echter door inkoop van lokale windenergie een veel lagere CO₂-uitstoot heeft. Deze manier van elektriciteit inkopen wordt in 2021 als pilot gemonitord, waarbij de kostprijs per kWh wordt vergeleken met de traditionele energie inkoop via Intrakoop. Bij een succesvolle pilot wordt mogelijk na afloop van het huidige energiecontract alle elektriciteit voor SVRZ vanaf 2023 op deze duurzame wijze ingekocht als groene Zeeuwse Stroom.

3.4 Duurzaam vervoer

Om het aantal vervoersbewegingen door medewerkers tussen diverse locaties te reduceren, wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van telefonie en digitale communicatiemiddelen, als e-mail, apps, chats, videobellen etc. Door meer gebruik te maken van beeldtelefonie en online video-vergaderen (via MS Teams) kan het aantal dienstreizen tussen locaties verder worden beperkt. Dit is in 2020 door de coronacrisis in een stroomversnelling geraakt, en blijkt een goed werkbaar alternatief. Het ontmoeten op locaties voor fysiek overleg heeft voor een aantal overleggen wel een meerwaarde en zal ook in de toekomst nodig blijven. Voor dienstreizen wordt het gebruik maken van een elektrische bedrijfsauto van SVRZ gestimuleerd en wordt carpoolen met collega's aanbevolen.

SVRZ heeft vanaf 2019 ingezet op vervanging van het bedrijfswagenpark met fossiele brandstofauto's door **volledig elektrische bedrijfsauto's**. De personenwagens zijn vervangen door een twintigtal elektrische auto's die gebruik maken van de **eigen laadpalen bij de SVRZ locaties**. Het aantal laadpalen op de eigen terreinen wordt in 2021 verder uitgebreid, zodat de elektrische bedrijfsauto's optimaal kunnen worden ingezet. Onderzocht wordt of ook de bestelauto's (diesels) van facilitaire en technische diensten op korte termijn kunnen worden vervangen door elektrische bedrijfsauto's. De

actieradius van de beschikbare alternatieven zijn het laatste jaar fors toegenomen, waardoor dit geen belemmering meer hoeft te vormen. Voor de grotere bedrijfswagens voor personenvervoer wordt onderzocht of er gebruik gemaakt kan worden van bio-diesel of nieuwe duurzame brandstoffen (bijv. HVO100).

Het brandstofverbruik (werkverkeer met bedrijfsauto of dienstreizen met privé vervoer) is onderdeel van de wettelijk verplichte energie-audit. Het brandstofverbruik wordt per (hoofd)locatie geregistreerd en is als managementinformatie beschikbaar, zodat er zo nodig bijgestuurd kan worden. De **CO₂-uitstoot van de bedrijfsauto's** van SVRZ wordt in beeld gebracht met de jaarlijkse CO₂-rapportage op concernniveau. Ook wordt het **aantal km's dienstreizen** jaarlijks gerapporteerd en berekend in de CO₂-footprint. Woonwerkverkeer valt meer buiten de directe invloedssfeer van SVRZ. Openbaar vervoer is beperkt beschikbaar in het werkgebied van SVRZ. Het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer is daarom geen speerpunt in het vervoerbeleid. Om het gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer te stimuleren bestaat er een fietsregeling binnen het beschikbare arbeidsvoorwaardenpakket.

SVRZ heeft in de afgelopen jaren regionale trainingscentra voor opleidingen in de diverse regio's binnen het werkgebied Zeeland gerealiseerd op Walcheren, Zuid-Beveland en in Zeeuws Vlaanderen. Hierdoor hoeven medewerkers minder ver te reizen, zodat brandstof wordt bespaard. Verder is er geïnvesteerd in een digitaal leerplein, zodat medewerkers thuis of op de werkplek online een cursus kunnen volgen. SVRZ zal dit beleid de komende jaren doorzetten.

Om in de komende jaren voor medewerkers en bezoekers het elektrisch rijden naar SVRZ locaties te stimuleren, wordt onderzocht of een commerciële partij **openbare laadvoorzieningen** kan realiseren op een aantal parkeerterreinen van SVRZ.

Bij nieuwbouw geldt vanaf 2020 een verplichting om te voorzien in een oplaadpunt bij terreinen met meer dan 10 parkeerplaatsen. Voor bestaande utiliteitsgebouwen met meer dan 10 parkeerplaatsen geldt deze verplichting ook bij een ingrijpende renovatie. Bij bestaande utiliteitsgebouwen geldt vanaf 2025 vanaf 20 parkeerplaatsen dat er tenminste één oplaadpunt moet zijn aangelegd. De gebouweigenaar kan, naar gelang de lokale behoefte en lokale markt, zelf bepalen hoeveel oplaadpunten hij in totaal realiseert. (bron: rvo.nl)

3.5 Afvalstromen en waterverbruik

Afvalstromen in de bedrijfsprocessen worden zoveel mogelijk beperkt. SVRZ stelt hiertoe een **afvalpreventieplan** op met (minimaal 3) preventieve maatregelen. Dit plan wordt uiterlijk om de 5 jaar geactualiseerd. Afval wordt zoveel mogelijk **gescheiden ingezameld** per locatie. Daarbij worden de volgende afvalstromen gescheiden:

- oud papier/karton
- glas
- plastic verpakkingsmateriaal (op hoofdlocaties en op kleinschalige locaties waar mogelijk)
- klein chemisch afval (kca) batterijen, cartridges etc.
- medisch afval (ongebruikte medicijnen)
- elektrische apparatuur
- restafval

De facilitaire afdelingen zijn verantwoordelijk voor het bewaken van de afvalstromen. De afvalstromen op de grotere locaties worden gescheiden ingezameld en door de afvalverwerker afgevoerd. De afvalverwerker rapporteert aan SVRZ over de hoeveelheid afval per locatie en de verschillende soorten afval, inclusief de CO₂ impact van de afvalstromen, via een online portal.

Op de kleinschalige groepswoningen is de manier van afval scheiden afhankelijk van het gemeentelijk beleid. Het separaat inzamelen van plastic gebeurt slechts in een aantal gemeenten in de regio, terwijl dat in andere gemeenten niet (meer) mogelijk is. Daar waar plastic separaat wordt ingezameld, kunnen medewerkers van de locatie het plastic op de aangewezen wijze afvoeren via de gemeentelijke reinigingsdiensten.

Bij locaties met centrale grootkeukens wordt swill (gekookt keukenafval) separaat ingezameld via de afvalverwerker.

Medicijnresten en **chemisch afval** worden op de locaties separaat ingezameld en gescheiden van het restafval. Lozen van medicijnresten en chemisch afval in het rioolwater of restafval wordt door middel van preventie (instructiekaarten/ informatie) zoveel mogelijk voorkomen. Opslag van chemische materialen en gevaarlijke stoffen voldoet aan de Publicatiereeks Gevaarlijke Stoffen (PGS) en indien van toepassing aan de milieuvergunning.

Er wordt op SVRZ locaties kleinschalig gewerkt en op de groepswoningen vers gekookt waardoor de **voedselverspilling beperkt** is. Bestellingen van voeding gaat decentraal per groepswoning of cluster van groepswoningen op een locatie.

Oud meubilair, ICT apparatuur en hulpmiddelen worden zo mogelijk aangeboden aan een non-profit (hulp)organisatie die daar interesse in heeft om **hergebruik** te stimuleren.

Zuiveringsinstallaties zoals vetvangsters worden op de betreffende locaties periodiek gereinigd. Op locaties waar gevaarlijke stoffen worden opgeslagen, wordt dit geregistreerd en voldoet dit aan de geldende milieuvoorschriften.

De gebruikte koelmiddelen in de koelinstallaties worden geregistreerd in de onderhoudslogboeken. Er vindt registratie plaats van eventueel verlies van **koudemiddelen** (HCFK / F-gassen) bij het periodiek onderhoud. Onderhoudsadviezen en aanbevelingen uit EPBD-keuringen worden zo nodig uitgevoerd. In het LTOP is voorzien in tijdig vervangen of renoveren van koelinstallaties met duurzamere koelmiddelen.

Het **waterverbruik** bij SVRZ wordt jaarlijks per locatie geregistreerd. Op een aantal SVRZ locaties wordt een waterbehandelingsinstallaties voor legionellapreventie gebruikt. Deze installaties worden alleen toegepast als andere beheermaatregelen voor legionellabeheer niet toereikend zijn. Voor de veiligheid van cliënten wordt er regelmatig gespoeld in doucheruimten i.v.m. legionellapreventie. Er worden waterbesparende toiletten toegepast en waterbesparende douchekoppen en kranen. Het waterverbruik bij de SVRZ-locaties blijkt in de praktijk vrij laag. Verder terugdringen van het waterverbruik lijkt dan ook niet nodig en niet realistisch gezien de benodigde zorg voor cliënten en het legionellabeheer op de locaties.

Er wordt per locatie een **stappenplan schoonmaak** opgesteld, waarin het gebruik van reinigingsmiddelen en water wordt geminimaliseerd. Er wordt alleen gebruik gemaakt van minder milieubelastende schoonmaakmiddelen volgens klasse B of C van de Algemene Beoordelings

Methodiek (m.u.v. middelen voor onderhoud en desinfectie). Dit geldt ook bij uitbesteding aan externe schoonmaakbedrijven.

Vanaf 2022 wordt uitsluitend **milieuvriendelijk printpapier** gebruikt, voorzien van een milieukeurmerk ISO 14024 (bijvoorbeeld EU Ecolabel of Nordic Swan). Printers en kopieerapparaten staan standaard ingesteld op dubbelzijdig printen. Overige besparende maatregelen om papier- en tonerverbruik te beperken worden nader onderzocht met afdeling I&A en leveranciers.

Textiel wordt gewassen via natte reiniging en vindt zoveel mogelijk op de groepswoningen en zorglocaties plaats. Indien textiel chemisch wordt gereinigd (door externe wasserij), gebeurt dit via een chloorvrij proces.

Wasmachines en drogers worden met energiezuinig energielabel aangeschaft (m.u.v. van grote industriële machines zonder energielabel). Gasdrogers worden projectmatig vervangen door elektrische warmtepompdrogers. Voor reinigingsmiddelen / wasmiddelen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van **doseersystemen** om overdosering te voorkomen. Dit wordt ondersteund door instructiemateriaal op de locaties.

3.6 Biodiversiteit en klimaatadaptatie

SVRZ wil de **biodiversiteit in tuinplannen verbeteren** bij het tuinonderhoud en aanpassingen van terreinen. Door meer bloeiende planten en bloemen toe te passen voor alle seizoenen en bomen te planten, wordt de biodiversiteit vergroot. Voor bijen, vlinders en andere insecten wordt een betere leefomgeving geboden. Ook zullen er meer vogels worden aangetrokken. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar sluit ook goed aan bij de leefwereld van de bewoners. Er valt immers ook meer te zien en te beleven voor de cliënten in een natuurlijke buitenomgeving.

Door het plaatsen van vleermuizenkasten, bijenkasten, vogelnestkasten en insectenhôtels kan SVRZ op haar locaties de natuur en biodiversiteit helpen versterken. Zo mogelijk kan er samen met de cliënten van het dagbestedingscentrum Terpoorteweg en/of jonge mensen met dementie worden gewerkt aan nestkasten en insectenhôtels voor plaatsing op de eigen locaties.

Klimaatadaptatie wordt steeds belangrijker bij het inrichten en onderhouden van tuinen en terreinen. Door geschikte planten en bomen te kiezen bij het tuinonderhoud kan worden voorkomen dat er na een droogte periode jaarlijks dode planten moeten worden vervangen. In tuinen worden regentonnen geplaatst voor het opvangen van hemelwater voor bewatering van de tuinen. Verhardingen in terreinen worden bij aanleg of groot onderhoud beperkt tot een minimaal benodigd oppervlak. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van half-verhardingen voor parkeerterreinen en tuinpaden, zodat regenwater niet in het riool verdwijnt, maar in de bodem.

Voor instellingsterreinen is het mogelijk om bij tuinonderhoud een Groenkeur label toe te passen volgens de Beoordelingsrichtlijn BRL Groenvoorziening bij ontwerp, aanleg en beheer en onderhoud. Dit is echter geen verplichting en voor SVRZ geen doelstelling op zich. De richtlijnen kunnen wel door hoveniersbedrijven worden gebruikt bij de uitwerking van tuinplannen en terreinaanpassingen in het kader van het milieubeleid van SVRZ. En bij aanbesteding van tuinonderhoud of aanleg van terreinen kan het Groenkeur label onderdeel uitmaken van de selectiecriteria of voorwaarden.

Het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen tegen onkruid (glyfosaten) bij onderhoud aan groenvoorzieningen en verhardingen wordt op de terreinen van SVRZ niet toegestaan.

4. Duurzaamheid borgen in de organisatie

4.1 Duurzaamheid in leefwereld en gedrag medewerkers

Bewustwording en medewerking van de medewerkers in alle geledingen van SVRZ is benodigd om de beoogde resultaten waar te maken. Het is ook van belang om in de leefwereld van de zorgmedewerkers duurzaamheid in gebruikersgedrag te stimuleren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan bewustwording over energieverbruik, afval scheiden en (voedsel)verspilling.

SVRZ verhoogt het bewustzijn over duurzaamheid bij alle medewerkers door regelmatig met interne communicatie de aandacht te vestigen op thema's uit het milieubeleid. Dit gebeurt via nieuwsbrieven, intranet, jaarverslag en de website. Ook cliënten, familie en stakeholders worden op deze manieren minimaal 2 maal per jaar geïnformeerd over acties n.a.v. het milieubeleid. E.e.a. is nader uitgewerkt in een **communicatieplan** duurzaamheid. De elektrische bedrijfsauto's van SVRZ zijn voorzien van een logo met de tekst "SVRZ duurzaam op weg. Hart voor duurzame zorg"

Hart voor duurzame zorg

In 2021 sluit SVRZ zich aan bij het **Milieu Platform Zorg (MPZ)** en wordt de **Green Deal Zorg 2.0** ondertekent. Ook neemt SVRZ via Actiz deel aan het kennisnetwerk milieu en is een duurzaamheid coördinator aangesteld.

4.2 Duurzaamheid borgen in het kwaliteitssysteem

In de voorgaande hoofdstukken is al gewezen op het belang van registratie en rapportage van o.a. **energieverbruik en brandstofverbruik**. Dit vloeit voort uit de wettelijk verplichte energie-audit EED en sluit aan op het voornemen om energiemangement te implementeren. Om duurzaamheid binnen de organisatie goed te borgen is het bestaande kwaliteitssysteem van SVRZ prima geschikt. Vanaf 2022 worden energieverbruiken vanuit het energiemonitoring portaal gerapporteerd in een kwartaalrapportage. Ook de **afvalstromen** kunnen in een **kwartaalrapportage** worden gerapporteerd op basis van de gegevens van de afvalverwerker (alleen voor de grotere locaties).

De energieverbruiken worden jaarlijks verwerkt in de CO₂-berekening en vanaf 2020 gerapporteerd in het jaarverslag. Daarbij wordt uiteraard de voortgang t.o.v. eerdere jaren gerapporteerd. Daarmee maakt SVRZ op een transparante wijze helder of de energiebesparende maatregelen en projecten voor de energietransitie voldoende voortgang boeken om de doelstellingen te behalen. Vanaf 2021 wordt hierbij gebruik gemaakt van de **Milieubarometer voor de CO₂-rapportage** en wordt deze openbaar gepubliceerd en opgenomen in het jaarverslag.

In 2021 wordt het Masterplan Energietransitie SVRZ verwerkt in de **CO2-routekaart Zorgvastgoed**.

SVRZ onderzoekt of het **certificeren** via Milieu Platform Zorg met de **Milieuthermometer** vanaf 2022 voor het concern haalbaar is. Daarbij wordt aan de hand van het nader op te stellen nieuwe inspectieschema voor 2022 gezien welk niveau (brons, zilver of goud) past bij het ambitieniveau van het milieubeleidsplan SVRZ. Het voorliggende milieubeleid is opgesteld met inachtneming van een aantal verplichte criteria voor milieubeleid volgens de huidige Milieuthermometer. SVRZ streeft er naar om op basis van het voorliggende milieubeleidsplan uiterlijk in 2025, of zo mogelijke eerder, het Milieuthermometer niveau Zilver te behalen voor de gehele zorgorganisatie.

5. Wet Milieubeheer en Energie-audit (EED)

SVRZ voldoet aan de Wet Milieubeheer, het Bouwbesluit en het Bouwstoffenbesluit en beschikt over de benodigde milieuvergunningen.

Eind 2015 is de nieuwe wet- en regelgeving **EED (Energy Efficiency Directive)** ingevoerd. Het betreft de verplichting voor instellingen en bedrijven van enige omvang om een energie-audit (EED) uit te voeren. De energie audit heeft tot doel om alle energiestromen van gebouwen en processen en het brandstofverbruik binnen de organisatie inzichtelijk te maken en om de mogelijkheden voor energiebesparingen in beeld te brengen. Energiebesparende maatregelen met een korte terugverdientijd tot 5 jaar dienen te worden uitgevoerd. Specifiek voor zorginstellingen is een lijst met rendabele erkende maatregelen beschikbaar. De overheid (RVO, regionale uitvoeringsdiensten) gaan steeds nadrukkelijker toezien op het daadwerkelijk uitvoeren van energiebesparende maatregelen om energiegebruik van bedrijven en instellingen te beperken. SVRZ heeft contact met de RUD Zeeland en gemeenten over de uitvoering van de EED.

SVRZ heeft in 2016 en 2020 voldaan aan de verplichtingen conform de **energie-audit EED**. Ook de **Informatieplicht energiemaatregelen** is in 2019 tijdig ingediend bij de RVO. Beide regelgevingen zijn bedoeld om energiemaatregelen te stimuleren die op korte termijn of op een natuurlijk vervangingsmoment kunnen worden uitgevoerd om daarmee een positieve bijdrage te leveren aan het terugdringen van de energievraag. Het gaat hierbij bijvoorbeeld over het isoleren van cv-leidingen, vervangen van ventilatoren en het vervangen van TL-armaturen door LED verlichting.

SVRZ zal ook in de periode 2021-2025 voldoen aan de verplichte rapportages in het kader van EED en Informatieplicht om de vorderingen op het gebied van energiebesparingen aantoonbaar te maken voor de bevoegde overheidsinstanties. De uit de rapportages voortvloeiende energiemaatregelen op zelfstandige en natuurlijke vervangingsmomenten worden jaarlijks opgenomen in het LTHP en na

financiële toetsing en goedkeuring planmatig uitgevoerd. Voor de uitvoering van de volgende ronde energie-audit EED kan gebruik worden gemaakt van een rapportage op basis van de Milieuthermometer van MPZ. Dit wordt door de RVO als alternatief voor de EED rapportage geaccepteerd. Dit geldt echter niet voor de periodieke Informatieplicht.

Minister Ollongren heeft gemeld dat het kabinet per 30 juni 2021 een eis vastlegt voor het opwekken van een minimale hoeveelheid hernieuwbare energie – zoals zonnepanelen of warmtepompen – bij een ingrijpende renovatie. De verplichting vloeit voort uit de EU-richtlijn Renewable Energy Directive II (RED II). Hierin is vastgelegd dat lidstaten een minimale hoeveelheid hernieuwbare energie moeten voorschrijven bij ingrijpende renovatie. De verplichting geldt wel alleen wanneer de verwarmings- of koelinstallatie(s) deel uitmaakt van de ingrijpende renovatie. Het Masterplan Energietransitie van SVRZ voorziet in 'energierenovatieprojecten' en loopt daarmee voor op deze regelgeving.

Voor gebouwen met een totaal opgesteld koelvermogen > 70kW worden periodiek de verplichte **EPBD keuringen** uitgevoerd. De geconstateerde benodigde maatregelen en aanbevelingen worden zo nodig uitgevoerd of opgenomen in het onderhoudsplan voor uitvoering op een later moment.

Bijlage milieubeleidsplan SVRZ 2021 – 2025

Resumé acties per jaar

Nr.	Omschrijving actie	Actiehouder (afdeling)	Planning gereed
01	Uitvoeren energiebesparende maatregelen volgend uit de EED energie-audits en Informatieplicht	H&O	Volgens LTOP
02	Uitvoeren 'energierenovaties' volgens het Masterplan Energietransitie SVRZ en CO2 Routekaart Zorgvastgoed	H&O	Volgens masterplan
03	Onderzoek naar haalbaarheid en zo mogelijk realiseren van zonnepanelen op overige SVRZ locaties en i.s.m. VvE's	H&O	2021-2025
04	Bij energierenovaties minimaal ambitieniveau label B nastreven	H&O	2021-2025
05	Onderzoek naar biodiesel (HVO100) in noodstroomaggregaten	H&O	2022
06	Online energieportaal monitoren	H&O	doorlopend
07	Duurzaam inkoopbeleid (MVI) nader uitwerken volgens eisen Milieuthermometer MPZ en criteria Pianoo	Inkoop	2021
08	Pilot Zeeuwse Stroom evalueren en inkopen groene stroom	Inkoop / H&O	2022-2023
09	Bij vervanging van bedrijfsauto's overstappen van fossiele brandstof naar 100% elektrisch rijden (bestelauto's)	Inkoop	v.a. 2021
10	Verdere realisatie van eigen laadpalen en onderzoek naar openbare laadvoorzieningen op terreinen van SVRZ locaties	H&O	2022
11	Dienstreizen en woonwerk-verkeer beperken door thuiswerkbeleid en stimuleren gebruik van online vergaderen	P&O	2022
12	Opstellen en uitwerken afvalpreventieplan voor SVRZ locaties	Facilitair	2021-2022
13	Monitoren en rapporteren afvalstromen SVRZ locaties en zo nodig bijsturen	Facilitair	2022
14	Registratie koudemiddelen (HCFK's) in koelinstallaties bij onderhoud en vervanging van installaties	H&O	2022
15	Stappenplan schoonmaak opstellen voor SVRZ locaties en minder milieubelastende reinigingsmiddelen toepassen	Facilitair	2022
16	Milieuvriendelijk printpapier inkopen	Inkoop	2022
17	Gasdrogers vervangen door warmtepompdrogers en energiezuinige wasmachines en keukenapparatuur plaatsen	H&O	Volgens LTOP
18	Doseersystemen toepassen bij wasmachines	Inkoop / Fac.	2022
19	Biodiversiteit en klimaatadaptie meenemen bij tuinonderhoud	H&O	v.a. 2022
20	Bewustzijn over duurzaamheid en milieubeleid onder medewerkers vergroten via communicatieplan duurzaamheid	Communicatie	2021
21	Deelname Milieu Platform Zorg en tekenen Green Deal Zorg 2.0	Bestuurder	2021
22	Milieubarometer, CO2-rapportage jaarlijks opstellen voor SVRZ	Hoofd H&O	v.a. 2021
23	Certificeren Milieuthermometer voor SVRZ concern	Bestuurder	v.a. 2022
24	Voldoen aan verplichtingen energie-audit EED en Informatieplicht	H&O	2024